SPRAVODAJSKÝ TEXT NÁŠ KAŽDODENNÝ – I
Jazyková rovina spravodajstva The Associated Press

SVETLANA HLAVČÁKOVÁ

Spravodajský jazyk by mal byť jasný, stručný, hutný, presný a zaujímavý.

To je predstava René Capona, jazykového experta z Associated Press. Takto napísať správu dokáže len vzdelaný, nadaný, zručný a skúsený novinár. Koľko ich máme v praxi? I preto, že ich je tak žalostne málo, sa v médiách stále stretávame s priemernými, podpriemernými a vyslovene zlými správami. Naše spravodajstvo je povrchné, obsahovo často bezcenné, formálne vyslovene pomýlené, o jazyku a štýle v niektorých prípadoch radšej nehovorme.

Častým argumentom obhajoby našich spravodajcov je časový faktor. Správa musí byť rýchla, inak stráca svoju hodnotu. Znamená to, že musí byť rýchlo napísaná, odoslaná, zverejnená. Argument časovej tiesne však možno akceptovať len čiastočne. Denne sa totiž stretávame s vynikajúcimi ukážkami spravodajského majstrovstva. Znamená to, že i pod časovým tlakom sa dá napísať kvalitná správa.

Spravodajskému jazyku a štýlu sa treba venovať dovtedy, kým nenastane zlepšenie. Kým slovenské správy nebudú porovnateľné s tým najlepším, čo svetová žurnalistika vo svete ponúka, a kým nebudú spĺňať praxou overené, medzinárodne prijaté kritériá kladené na spravodajstvo ako také. Nazrime preto do tvorivej dielne spravodajcov svetovej agentúry THE ASSOCIATED PRESS (AP) zo Spojených štátov amerických a poučme sa z ich poznatkov a skúseností.

Štandardizovaná agentúrna správa sa vyznačuje dvojstupňovosťou – skladá sa zo samostatného úvodu (čela) a ďalšieho rozvíjajúceho textu (trupu, tela). Jej základom je tzv. štruktúra obrátenej pyramídy. (Bližšie pozri Hlavčáková, S.: Špecifiká agentúrneho spravodajstva. In: Žurnalistika XXI–XXII, Bratislava, UK 1996, s. 61–74.) Najtypickejším je pritom tzv. súhrnné čelo, ktoré odpovedá na základné spravodajské otázky (čo? kedy? kto? kde?, prípadne ako?) a v koncíznej forme obsahuje kľúčové údaje a fakty. V uvedenej štúdii sme venovali pozornosť rozličným typom agentúrnych správ, s čím bezprostredne súvisí ich rozdielne jazykové a štylistické stvárnenie. V inej štúdii (Hlavčáková, S.: Tvorba agentúrnej správy. In: Žurnalistika XXIII–XXIV, Bratislava, UK 1997, s. 75–85) sme sa zaoberali princípmi a zásadami tvorby správy (patrí sem presnosť, rýchlosť, objektívnosť, ale aj stručnosť, obsažnosť, konkrétnosť, dokumentárnosť, autentickosť, zrozumiteľnosť, logika podania a iné), ako aj spravodajskými hodnotami (čo robí udalosť hodnu zaznamenania a zapamätania). Rozšírili sme klasifikáciu čiel o ďalšie typy (akcentujúce, analytické, dramatické, citačné a iné). Povedzme si teraz niečo i o samotnom písaní spravodajských žánrov. „Písať dobre je rovnako ťažké, ako byť dobrým," povedal Somerset Maugham.[1] Kým prvé si vyžaduje vysoké morálne kvality a pozitívne charakterové vlastnosti, druhé možno nadobudnúť na základe kvalitných poznatkov, vysokej technickej, ba až umeleckej zručnosti, vyvinutého zmyslu pre detaily a súvislosti. Dá sa to dosiahnuť štú-

[1]CAPPON, R. J.: The Associated Press Guide to News Writing. New York, Prentice Hall General Reference 1991, s. 1.

diom, skúsenosťou, rozhľadenosťou. Jedným z krokov k profesionalite je poznať nástrahy, ktoré na spravodajcu číhajú.

Jazyková kultúra

Novinár sa vo svojej profesii stretáva rovnako s byrokratickým, ako aj s hovorovým jazykom, s odbornou terminológiou i so žargónom. Jeho *povinnosťou* je „preložiť" každý text do živého jazyka, očistiť ho od nepravých slov, fráz, klišé, superlatívov, emocionálne podfarbených výrazových prostriedkov, krkolomných súvetí. Všetci totiž radšej čítame a počúvame jednoduchý a zrozumiteľný prejav, v ktorom sú slová pochopiteľné pre každého a myšlienky usporiadané jasne, priamočiaro a logicky. Jazyková kultúra nedrukuje komplikovanému vyjadrovaniu sa, cudzím slovám ani zložitým, dlhým súvetiam. Na začiatok stačia drobné krôčiky – zamyslieť sa nad každou vetou a slovom a zvážiť ich ďalšie zotrvanie v texte. Je medzi nami stále dosť novinárov, ktorí si myslia, že práve cudzími slovami či vetami v rozsahu celého odseku demonštrujú svoju vzdelanosť a múdrosť. A pritom sú len obeťami vlastnej neskúsenosti a nevedomosti.

Informácia nestačí

Súčasný spravodajský štýl sa v praxi často nepodobá na úhľadný celok pozostávajúci zo správnych slov s pravým významom. Vyzerá skôr ako rozvláčny zhluk náhodných slovíčok rozhádzaných bez ladu a skladu. Nik od novinárov nechce, aby boli strážcami čistoty jazyka. Ale pud sebazáchovy by nás mal motivovať k tomu, aby sme z nášho písomného prejavu vylúčili všetky absurdity. Zhromaždiť údaje a fakty nestačí. Potrebujú aj pekný obal. Musíme donútiť ľudí, aby naše informácie čítali radi a so záujmom nielen pre ich obsah. Nachádzať tie pravé slová je ťažká práca. I preto Hemingway prepisoval poslednú kapitolu románu Zbohom zbraniam 44-krát. Slová sú naším bohatstvom a pri ich výbere treba často lekárnicky zvažovať, ako sa veci skutočne stali, ako naozaj vyzerajú a ako pôsobia. To, čo nám prvé zíde na um, zvyčajne nie je dobré. „Písanie je umením druhej myšlienky."[2] Napriek časovej tiesni by na to spravodajcovia nemali zabúdať. Píšu totiž pre čitateľov, nie pre noviny či iné médium. Mali by recipienta osloviť jeho jazykom, vychádzať z jeho života a z jeho každodennej skúsenosti. Neohurovať ho intelektuálskym prejavom, neoberať ho o čas bezobsažnými či nezrozumiteľnými vetami, ale neurážať ho ani jazykom z ulice. Novinári by mali povznášať jazykovú kultúru verejnosti a kultivovať ju živou, jednoduchou, no pritom pestrou a správnou slovenčinou.

Každý spravodajca by si mal na začiatok položiť tri otázky:

1. Povedal som naozaj to, čo som chcel povedať? (Vyznelo to tak, ako som zamýšľal?)
2. Povedal som to najstručnejšie, ako sa len dalo?
3. Povedal som to najjednoduchšie, ako sa to dalo?

Niektorí novinári sú umelcami vo vymýšľaní povznesených výrazových prostriedkov, ktoré potom pre vlastné potešenie ukladajú do riadkov. Ale prečo sa utiekať k fráze

[2]Tamže: s. 7.

hrdinovia s hadicami skrotili červeného kohúta, keď to ide aj inak – *požiarnici uhasili požiar.* Slovné spojenie *signifikantný synergetický efekt fúzie* netreba komentovať. Signifikantný znamená predsa význačný, synergetický súčinný, napomáhajúci, efekt je výsledok, účinok a fúzia splynutie. Čitateľ by si k čítaniu svojho periodika nemal sadať so slovníkom cudzích slov.

Sú to azda detaily. Ale „zmysel pre detaily je srdcom dobrého písania“.[3] Spravodajský text nemá vyvolávať otázky, dohady, nemá udalosť zahmlievať či prikrášľovať. Čitateľ (poslucháč) by mal vnímať obsah textu tak, aby nemusel obracať pozornosť na jeho vonkajšie stvárnenie. Nevhodná vetná stavba alebo nesprávny výber slov by nemali prinútiť čitateľa vrátiť sa na začiatok vety (odseku), alebo skĺznuť po povrchu nepochopiteľných slov. Sú i zaujímavejšie činnosti, ktoré môže namiesto toho robiť.

Šetriť slovami, šetriť priestorom

Živý, úderný text je koncízny (zhustený, stručný). Myšlienka W. Strunka a E. B. Whita (The Elements of Style) si zaslúži, aby sme ju odcitovali: „Veta by mala obsahovať len nevyhnutný počet slov, odsek nevyhnutný počet viet, a to z toho istého dôvodu, pre ktorý je na obraze len určitý počet ťahov štetcom a stroj sa skladá len z potrebných súčiastok. To neznamená, že autor textu bude písať iba krátke vety, vylúči všetky detaily a tému len načrtne. *Znamená to, že každé slovo niečo povie.*“[4]

Väčšina spravodajcov si povinnosť byť stručným uvedomuje. Ale mnohí sú jednoducho uvravení. Začať preto treba s maličkosťami: vďaka *skutočnosti* (načo tá skutočnosť?); v *oblasti* racionálnej výživy nastali zmeny (k zmenám predsa došlo v racionálnej výžive); vyzdvihujú *fakt* (naozaj vyzdvihujú fakt?); *problematika* srdcových ochorení nás čoraz viac zaujíma (a nezaujímajú nás náhodou samotné srdcové ochorenia?); *nepriaznivé poveternostné podmienky* (veď ide iba o zlé počasie) a podobne. No a samozrejme, pomocné slovíčka. Potrebujeme ich naozaj všetky?

Porovnajme:

A. *Celá kauza vyberania výpalného je v štádiu vyšetrovania, skutočnosť je taká, že zverejnenie mien aktérov zatiaľ nie je v záujme kompetentných orgánov.*
B. *Vyberačov výpalného vyšetruje polícia, mená vinníkov zatiaľ nezverejnila.*
A. *Použili svoju moc na podporu sociálne slabých občanov žijúcich na periférii spoločnosti.*
B. *Podporili bezdomovcov.*

Chudokrvnosť abstraktných pojmov

Niektoré abstraktné podstatné mená majú tendenciu preplniť vetu nadbytočnými príveskami: *skutočnosť, problematika, oblasť, podmienky, prípad, otázka, situácia, pole, faktor, charakter, proces, problém* a iné. *Na poli vedy* je vlastne vo vede, *v oblasti dopravy* je v doprave, ak sa niečo dotýka *problematiky reklamy*, má to vzťah k reklame, rovnako ako *pôsobiť v podmienkach trhovej ekonomiky* znamená správať

[3]Tamže: s. 9.
[4]Tamže: s. 9.

sa trhovo. Okrem toho, že tieto slová zaberajú priestor, sú významovo vágne. Čo je to *obeť násilia*? Ide o zavraždenú dievčinu alebo o muža, ktorý dostane v tmavom parku zaucho? Za *zdravotnými problémami* sa môže skrývať nádcha, ale aj rakovina.

Eufemizmy a abstraktné pojmy zahmlievajú zmysel, podstatu veci. „Do spravodajského servisu tento útvar byrokratov, právnikov a sociológov nepatrí."[5] Namiesto klišé *uvoľniť finančné prostriedky* je výstižnejšie napísať uhradiť, zaplatiť, financovať. *Sociálne slabý človek* je vlastne chudobný a *odňať slobodu* znamená uväzniť. A ak sa niekto *zúčastňuje na vyučovacom procese vo výchovno-vzdelávacom zariadení*, tak sa vlastne učí v škole. Preferencie smerujú k prevahe konkrétnych, obsahovo určitých podstatných mien (*stolár* je lepší ako robotník, *strieborná Toyota Corolla* je presnejšie ako svetlé auto). Najurčitejšími podstatnými menami sú vlastné podstatné mená. Eufemizmy sa však dajú využiť na zjemnenie niečoho vulgárneho alebo nechutného. Je vhodnejšie napísať *muž a žena strávili noc spoločne*, než detailne opísať, ako ju spolu strávili.

Preto, keď je reč o traktore, pluhu alebo kombajne, nie je namieste napísať *poľnohospodársky stroj*. Nebude to vznešenejšie, len nepresné. Abstraktné výrazy treba zo spravodajstva vylúčiť. Ak je účelné ich použiť, mali by byť doplnené konkrétnou ilustráciou. Niekedy šetria čas a priestor, ale až pri druhej a ďalšej zmienke. Tu by im však mali predchádzať konkrétne podrobnosti.

Za všetkým je človek

Nič sa nestane samo od seba. Podľa Fowlerovho Slovníka používania modernej angličtiny: „To, že ľudia konajú skutky a veci sú vystavené pôsobeniu, je v pozadí všetkého..."[6] A neplatí to len v Anglicku. Preto treba v spravodajskom jazyku eliminovať trpný rod. Navyše, pasívny tvar nie je doménou slovenčiny. Veta *Polícia zadržala Fera Mrkvičku* je údernejšia ako *Fero Mrkvička bol zadržaný políciou.* Výnimočne, zvyčajne v čele správy, sa žiada pasívny tvar. Vo väčšine prípadov však vylúči človeka činu z deja, a preto je aktívny tvar účinnejší.

Príklad: *Podľa výsledkov výskumov sa dopravné nehody motocyklistov vyskytujú v porovnaní s nehodami ostatných motoristov frekventovanejšie a oveľa častejšie sa končia smrťou alebo vážnym zranením.* V tejto vete nik nevyvíja žiadnu aktivitu, na predmety a udalosti nič nepôsobí. Máme pocit, že téma akoby ani nemala do činenia s ľuďmi. Kto urobil výskum? Kto a čo ovplyvňuje vysokú nehodovosť motocyklistov? Prečo sú následky dopravných nehôd v tejto skupine účastníkov cestnej premávky vážnejšie?

Iný príklad: *Policajné kruhy sú znepokojené hádzaním predmetov z diaľničných nadjazdov na idúce motorové vozidlá. Majú v úmysle zakročiť skôr, než dôjde k vážnej ujme na zdraví.* Ten, kto je znepokojený, sú predsa policajti, policajný zbor. A príčinou sú mladíci, ktorí hádžu kamene, tehly a fľaše. Policajti im v tom chcú zabrániť skôr, ako sa niekto z vodičov ťažko zraní alebo zabije. Čitateľ po prečítaní pôvodného textu iba tápe v hmle. To, že jazyk byrokratov, právnikov a vedcov nesplňa kritériá

[5]STEJSKAL, J. a kol.: Agentura a její zpravodajství (informační text pro vnitřní potrebu). Praha, ČTK 1992, s. 15.
[6]CAPPON, R. J.: c. d., s. 13.

kvalitného slovného prejavu, ktorý vzniká cieľavedomým výberom, usporiadaním a využitím jazykových prostriedkov, je ich problém. V okamihu, keď z neho vychádza novinár a pokúša sa ho „preložiť“ do živej reči, stáva sa jeho problémom.

Pozor na adjektíva

Základná poučka znie: Nie každé podstatné meno potrebuje prídavné meno, nie všetky prídavné mená potrebujú príslovku. Mark Twain, ktorý mal s písaním nemalú skúsenosť, povedal raz mladému dopisovateľovi: „Keď môžeš adjektívum chytiť, zabi ho! Nie všetky, samozrejme, ale väčšinu z nich. Tie, ktoré zvýšia, budú o to cennejšie. Keď sú nahustené na malom priestore, strácajú silu. Opatrné používanie adjektív umocňuje ich pôsobivosť. Používanie adjektív, uvravenosť, kvetnatosť vo vyjadrovaní je zlozvyk, ktorého sa, podobne ako všetkých zlozvykov, len ťažko zbavuje.“[7]

Adjektívum nemá dekoratívnu funkciu, jeho úlohou je spresniť zmysel myšlienky. Ruky preč od samoúčelného alebo mechanického umocňovania podstatných mien, ktoré sú dostatočne výstižné: *vážne nebezpečenstvo, prísny zákaz, smrtiaci jed, bezduchá mŕtvola, budúci plán, osobná skúsenosť, vzájomná spolupráca, nepríjemná dilema, výhradný monopol, ťažká kríza.* Tieto kombinácie sa zmenili na klišé a niekedy vedú k absurditám. Kríza je už podľa definície ťažký prechodný stav, rovnako ako pod pojmom monopol nájdeme vysvetlenie – výhradné právo patriace osobe, skupine osôb alebo štátu. Vari môže byť nebezpečenstvo veselé či zákaz benevolentný? A čo duchaplná mŕtvola alebo neosobná skúsenosť? Môže byť spolupráca iná ako vzájomná? Je potrebné logicky otestovať všetky prídavné mená v texte a zbytočné vylúčiť. Prejav tým len získa.

Spravodajca uprednostňuje číslovky všetkých druhov pred adjektívami. Ak už adjektívum musí použiť, vyberá si adjektíva obsahovo konkrétne pred relatívnymi či takými, ktoré obsahujú prvok hodnotenia (vlastnostnými, kvalitatívnymi). Je výstižnejšie napísať *žlto-červený* ako pestrofarebný, *tohtoročný*, nie súčasný, *medvedí*, a nie zvierací. Prídavné mená sú pomôckou neistého a neskúseného autora. Spolu s príslovkami kvalifikujú ľudí, udalosti, fakty, inklinujú k subjektívnosti.

Opatrne s príslovkami

Príslovky sú potrebné vo výrokoch vzbudzujúcich pochybnosti. Pretože informovanosť spravodajcov nebýva vyčerpávajúca a závisí často od neúplných, čiastkových informácií z rozlične dostupných zdrojov, treba si niekedy pomôcť slovíčkami *údajne, približne, preto* a podobne. Niektorí novinári však svoju neistotu zakrývajú nezmyselnými slovnými spojeniami, ako napríklad: *smutno žialiť, naliehavo urgovať, úplne rozbiť (alebo naplniť), surovo mučiť, definitívne sa rozviesť.* Ak by sme tieto slovné spojenia podrobili analýze, zistili by sme, že príslovky v texte len umocňujú to, čo už sloveso alebo iný slovný druh obsahuje. Urgoval nás niekto inak ako naliehavo? Dá sa žialiť veselo? Možno niečo rozbiť napoly alebo môže byť naplnený džbán neúplne plný? Rovnako si ťažko predstaviť iné mučenie ako surové. To, že niekoho

[7]Tamže: s. 15.

definitívne rozviedli, neznamená nič iné len to, že ho rozviedli. Rovnako nezmyselne pôsobí, ak novinár napíše: *Nevieme to síce presne, ale určite to bude...* Tak vieme alebo nevieme? Iný príklad: *Zjednodušene povedané, srdce funguje ako pumpa.* Novinár by sa nemal vyjadrovať inak ako jednoducho.

Prídavnými menami a príslovkami sa dá ľahko spochybniť objektívnosť textu. Tlačové agentúry s nimi preto zaobchádzajú opatrne. Silné a o to väčšmi vulgárne príslovky používajú len v citáciách s uvedením zdroja. Príslovky sú „spojencom reportérov, ktorí chcú z triezvej a objektívnej správy urobiť drámu“.[8]

Úloha slovies

Sloveso, najmä v aktívnom tvare, je dušou vety. Tajomstvo pôsobivosti slovies spočíva v ich správnom použití. Je lepšie napísať sľúbil, ako *dal niekomu sľub*, *dosiahnuť dohodu* znamená dohodnúť sa, *trpieť hladom* – hladovať, *spôsobiť zármutok* – zarmútiť, *dať do súladu* – zosúladiť a podobne. V niektorých prípadoch môže ísť o rozdiel v zmysle. Napríklad viacslovné pomenovanie *dosiahnuť dohodu* evokuje predstavu dlhotrvajúceho úsilia.

Svetové spravodajské agentúry vyžadujú prítomnosť slovesa i v titulku. Pri pomenúvaní deja preferujú obsahovo konkrétne a jednoznačné plnovýznamové slovesá (*zastrelil* je presnejšie ako usmrtil, *príkro odmietol* je lepšie ako vyjadril sa negatívne). Dvoj- a viaczmyselné výrazy a formulácie sú mätúce a zavádzajúce.

Zámená, častice a citoslovcia

Živý spravodajský text obsahuje minimálny počet určitých (osobných, privlastňovacích, opytovacích, vymedzovacích a hlavne ukazovacích), ale najmä neurčitých zámen (niekoľko, dakedy, všeličo, voľakto, hocijako, málokto a podobne), ktoré nepomenúvajú javy priamo, ale na ne ukazujú alebo odkazujú v texte. Rovnako frekventovaný výskyt častíc (pripájacích – ináč, len, no, nuž, síce, tak; pobádacích – nože, veď; vysvetľovacích – teda, slovom, vraj, aspoň, konečne; hodnotiacich – asi, isto, naozaj, azda, určite; zdôrazňovacích – hlavne, najmä, ani, vôbec) je nežiaduci. Častice predsa vyjadrujú vzťah autora k obsahu výpovede, čo je v rozpore s požiadavkou kladenou na spravodajcu: nevstupovať do správy. Aj citoslovcia sú subjektívne (vyjadrujú cit, vôľu, vnímanie hovoriaceho), a preto do spravodajstva nepatria. Pomocné slová sú barličky nešikovného autora. Použijeme ich vtedy, ak sú vo výroku, ktorý citujeme, pretože to, čo je v texte vyznačené úvodzovkami, musí zodpovedať doslovnému záznamu. Pri citácii však nesmie chýbať meno (prípadne funkcia) autora výroku – zdroja informácie.

Synonymá

Synonymá sú pomôckou každého aktívneho používateľa spisovného jazyka. Novinár siaha za synonymami v záujme čítavosti textu, keď nechce v reči viac ráz opa-

[8]STEJSKAL, J. a kol.: c. d., s. 36.

kovať ten istý výraz. A tak sa haluz obmieňa *vetvou, konárikom* či *ratolesťou*, povinný *záväzným* a okrem vstúpiť sa do miestnosti dá tiež *vojsť* alebo *vkročiť.* Pravda, niekedy sa môžu tigre zmeniť na *pruhovaných predátorov* a nafta na *čierne zlato*. Pretože synonymá nie sú len rovnoznačné slová (slová so zhodným významom), ale často sa od seba odlišujú významovými a štylistickými odtienkami, v anglo-americkom spravodajstve ich používajú opatrne. K neutrálnym slovesám *bežať* a *utekať* patria aj slová odlišujúce sa intenzitou i citovým zafarbením: *hnať sa, uháňať, upaľovať, trieliť* a podobne.

Synonymá teda môžu spestriť text, ale dokážu tiež spresniť význam alebo vyjadriť prístup autora či jeho citový postoj. A práve z obavy pred emocionálnou zafarbenosťou textu, ktorý by naznačoval hodnotenie signalizujúce zaujatosť (postoj) autora, západní kolegovia zopakujú radšej viackrát to isté neutrálne slovo. Podľa ich názoru je dostatočne neutrálne len sloveso *povedať* (to say), ktoré patrí v spravodajstve k najpoužívanejším. V slovenčine má niekoľko ekvivalentov, čo naši novinári často využívajú – slovesá *vyhlásiť, oznámiť, vyjadriť, uviesť, poznamenať, upozorniť, tvrdiť, podotknúť, zdôrazniť*, *naznačiť* sa v spravodajskej angličtine neodporúčajú. Posúvajú totiž neutrálne *povedať* do iných významových rovín. Podľa britskej agentúry Reuters urobiť *vyhlásenie* môžu len kompetentné autority. Ak novinár napíše, že niekto na niečom *trval* alebo to *tvrdil*, pôsobí, akoby o výroku pochyboval. Naproti tomu, slová *podotkol* či *poznamenal* evokujú, akoby šlo o menej podstatný výrok. Agentúra tiež radí nepoužívať v súvislosti s vyhlásením alebo prejavom niekoho ani slovesá *priznal, uznal* alebo *pripustil*, pretože vyvolávajú dojem určitého previnenia zo strany rečníka. Rovnako *vyvrátil* neznamená *poprel, odmietol.* Potenciálne nechopenie môžu vyvolať aj ďalšie slovesá, ako *zdôraznil, podčiarkol, upozornil, vyzdvihol,* ale aj *naznačil, navrhol, potvrdil.*[9] Najlepším výberom je podľa AP aj Reuters – *povedať.* Takýto text nie je, pravda, čítavý, svoju úlohu však spĺňa. Ak by náš novinár v správe z tlačovej konferencie osemkrát použil slovo *povedal,* musel by text prerobiť. Východiskom je tu zrejme kompromis.

(Dokončenie článku bude v nasledujúcom čísle 1/2000.)

Adresa autorky: PhDr. Svetlana Hlavčáková, CSc., Katedra žurnalistiky FiF UK, Štúrova 9, 811 02 Bratislava. T: 52 96 41 92, F: 52 92 65 30, e-mail:kzur@fphil.uniba.sk

[9]Bližšie pozri: Reuters Style Guide. London, Reuters 1995, s. W3 až W4.